

Sygn. akt I ACa 694/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSA Jacek Pasikowski

Sędziowie : SSA Krystyna Golinowska

SSA Dorota Ochalska - Gola (spr .)

Protokolant: st. sekr. sąd. Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **J. K. (1)**

przeciwko **J. M. (1)**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 12 kwietnia 2016 r. sygn. akt I C 366/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od J. M. (2) ysiaka na rzecz J. K. (1) kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

3. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokat J. K. (2) prowadzącej Kancelarię Adwokacką w Ł. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych brutto tytułem nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym .

Sygn. akt I ACa 694/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie z powództwa J. K. (1) przeciwko J. M. (1) o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, uznał umowę darowizny zawartą w dniu 29 stycznia 2010 roku przed notariuszem Z. K. Rep. Nr A (...), na mocy której B. M. (1) darował J. M. (1) zabudowaną nieruchomość położoną w miejscowości R., gmina Z. powiat (...), stanowiącą działki gruntu oznaczone numerami 131/5 i 131/6 o powierzchni 4.600 m² dla której prowadzona jest księga wieczysta KW Nr (...), a P. M. działająca w imieniu i na rzecz syna J. M. (1) darowiznę tę przyjęła, za bezskuteczną wobec J. K. (1) w celu uzyskania w ramach egzekucji z tego prawa zaspokojenia wierzytelności przysługującej mu wobec dłużnika B. M. (1) w kwocie 76.169,74 złote z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2009 roku do dnia zapłaty, wynikającej z tytułu wykonawczego w postaci prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 7 stycznia 2010 roku wydanego w sprawie o sygn. V GC 207/09 zaopatrzonego

w klauzulę wykonalności w dniu 14 lipca 2010 roku; zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.247 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu; przyznał i nakazał wypłacić z Funduszu Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Okręgowy w Łodzi na rzecz adwokat J. K. (2) kwotę 7.749 złotych brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej J. M. (1) z urzędu oraz nie obciążył J. M. (1) nieuiszczonymi kosztami sądowymi, przejmując je na rachunek Skarbu Państwa.

Powyższy wyrok Sąd pierwszej instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych, które Sąd Apelacyjny w pełni aprobuje i przyjmuje za własne:

Pozwany J. M. (1) jest synem B. M. (1). B. M. (1) prowadził działalność gospodarczą, w ramach której dokonał zakupu materiałów budowlanych u powoda J. K. (1) prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) Zakład Usługowo - Handlowy w Ł.. Powód wzywał B. M. (1) do dobrowolnej zapłaty należności za zakupione towary w kwocie 76.169,74 zł, ale wobec tego, że nie otrzymał zapłaty złożył do Sądu Rejonowego w Skierniewicach pozew o zapłatę tej kwoty.

Wyrokiem z dnia 7 stycznia 2010 roku Sąd Rejonowy w Skierniewicach V Wydział Gospodarczy w sprawie o sygn. akt V GC 207/09 zasądził od B. M. (1) na rzecz J. K. (1) kwotę 76.169,74 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 1 października 2009 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 7.426 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W dniu 17 lutego 2010 roku B. M. (1) złożył apelację od wyroku Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 7 stycznia 2010 roku, którą postanowieniem z dnia 26 maja 2011 roku Sąd Rejonowy w Skierniewicach odrzucił wobec jej nieopłacenia. Zażalenie B. M. (1) na to postanowienie zostało odrzucone jako spóźnione postanowieniem Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 16 czerwca 2010 roku.

Wyrok Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 7 stycznia 2010 roku jest prawomocny i po nadaniu klauzuli wykonalności w dniu 14 lipca 2010 roku powód J. K. (1) otrzymał tytuł wykonawczy.

B. M. (1) od 2009 roku pozostawał w związku małżeńskim z P. M., z którą wcześniej od 1999 roku pozostawał w długoletnim związku partnerskim. Na przełomie 2009 i 2010 roku pogorszyła się jego sytuacja rodzinna.

P. M. wiedziała, że B. M. (1) współpracował z powodem J. K. (1), nabywał od niego towary, za które miał wyznaczony 30 dniowy termin zapłaty. Wiedziała także od męża, że ma on problemy finansowe związane z brakiem zapłaty przez inwestorów.

W dniu 29 stycznia 2010 roku przed notariuszem Z. K. w Kancelarii Notarialnej w Ł. przy ul. (...) rep. A nr 293/2010 B. M. (1) darował swojemu małoletniemu synowi J. M. (1) działki gruntu oznaczone nr 131/5 i 131/6 wraz z zabudowaniami, położone w miejscowości R., gminie Z., a działająca w imieniu małoletniego matka P. M. darowiznę przyjęła. Wartość darowizny strony ustaliły na kwotę 30.000 zł. Nieruchomość była zabudowana domem mieszkalnym, pomieszczeniami gospodarczymi oraz domkiem letniskowym. B. M. (1) nabył ją będąc w stanie cywilnym wolnym.

W dniu 14 lipca 2010 roku powód J. K. (1) złożył do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łowiczu wniosek egzekucyjny, do którego załączył tytuł wykonawczy w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności wyroku w sprawie sygn. akt V GC 207/09. Powód wniósł o wszczęcie przeciwko B. M. (1) egzekucji należności w kwocie 76.169,74 zł wraz z odsetkami od dnia 1 października 2009 roku wskazując, że egzekucja winna być przeprowadzona z ruchomości, wynagrodzenia oraz wierzytelności.

Wobec tego, że B. M. (1) wykonywał prace budowlane przy różnych obiektach, powód skontaktował się z właścicielami tych obiektów, aby ustalić możliwość wyegzekwowania zasądzonej należności i zająć należności, które ewentualnie należały się B. M. (1) za wykonanie prac. Okazało się jednak, że dłużnik pobierał zaliczki, inwestorzy mieli problemy z wykonaniem przez niego prac i rezygnowali z jego usług. Ponadto J. K. (1) ustalił, że B. M. (1) zmieniał rachunki bankowe oraz założył inną spółkę, z której nie można było ściągnąć należności.

W toku egzekucji prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łowiczu w sprawie KM 962/10 ustalono, że B. M. (1) nie figuruje w ewidencji gruntów i budynków na terenie powiatu (...), a nieruchomości której był właścicielem darował pozwanemu. Komornik dokonał zajęcia ruchomości (m.in. samochodów osobowych), przy czym postępowanie zostało umorzone postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2011 roku z uwagi na niesprzedanie po przeprowadzeniu licytacji ruchomości oraz postanowieniem z dnia 14 grudnia 2011 roku i 28 grudnia 2011 roku na podstawie art. 825 k.p.c.

Komornik dokonał również zajęcia wierzytelności i prawa majątkowego przysługujących B. M. (1) wobec (...) Sp. z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. i zgłosił to w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XX Wydział Gospodarczy KRS celem dokonania odpowiednich wpisów w prowadzonym rejestrze.

Postanowieniem z dnia 9 maja 2011 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łowiczu umorzył postępowanie egzekucyjne, a wyegzekwowana od B. M. (1) kwota 1.330,35 zł została zaliczona na koszty egzekucyjne. Koszty bezskutecznej egzekucji poniesione przez wierzyciela w tym postępowaniu wyniosły 158,54 zł.

Przedstawicielka ustawowa pozwanego P. M. na prośbę B. M. (1) dokonywała w 2010 roku wpłat pieniężnych do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łowiczu w związku z prowadzoną egzekucją na podstawie tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 7 stycznia 2010 roku. Komornik przekazał J. K. (1) łącznie kwotę 7.804,50 zł z powyższych wpłat, która została zaliczona przez wierzyciela na koszty procesu w sprawie sygn. akt V GC 207/09 Sądu Rejonowego w Skierniewicach.

Powód J. K. (1) złożył również wniosek egzekucyjny do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi o wyegzekwowanie należności od B. M. (1) prowadzącego działalność pod nazwą (...) GRUPA BUDOWLANA. Toczące się w sprawie KM 319/11 postępowanie egzekucyjne postanowieniem z dnia 26 listopada 2012 roku zostało umorzone wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

Rodzice pozwanego J. M. (1) od lutego 2011 roku nie mieszkali razem. Matka pozwanego P. M. razem z nim i jego siostrą wyprowadziła się z domu w miejscowości R. i zamieszkała u swoich rodziców.

Związek małżeński rodziców pozwanego został rozwiązany przez rozwód z winy B. M. (1) na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 21 listopada 2011 roku. Sąd powierzył wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dziećmi obojgu rodzicom i zasądził od B. M. (1) na rzecz małoletniego syna J. M. (1) i N. M. alimenty w kwocie po 1.500 zł miesięcznie.

B. M. (1) nie łożył dobrowolnie zasądzonych alimentów. P. M. otrzymuje alimenty na rzecz dzieci z funduszu alimentacyjnego. B. M. (1) sporadycznie przysyła małe kwoty pieniężne, które matka pozwanego musi oddać do funduszu alimentacyjnego.

Matka pozwanego P. M. złożyła do Sądu Okręgowego w Łodzi wniosek o pomoc w egzekucji roszczeń alimentacyjnych od ojca B. M. (1) przebywającego w Norwegii. We wrześniu 2012 roku zadłużenie z tego tytułu wносиło 20.940,78 zł.

Do dnia 7 kwietnia 2016 roku organy egzekucyjne w Norwegii przekazały na rzecz dzieci jedynie kwotę 700 złotych tytułem należności alimentacyjnych.

W czasie trwania sprawy rozwodowej w listopadzie 2011 roku, B. M. (1) wyjechał z Polski i przebywa obecnie w Norwegii. Jest związany z inną kobietą – A. J., posiada z nią obecnie troje dzieci.

Dłużnik B. M. (1) prowadził w Norwegii zarejestrowaną działalność gospodarczą pod nazwą (...) B. M. (2), w ramach której wykonywał usługi czyszczenia i sprzątnia. Z uwagi na nieopłacalność tej działalności dłużnik podjął zatrudnienie jako stolarz i malarz w S. A., gdzie pracuje obecnie. W zatrudniającej go Spółce posiada 20% udziałów, uczestniczył w jej zakładaniu. Na dzień 9 kwietnia 2015 roku w Spółce było zatrudnionych łącznie 6 osób, są to pracownicy z Polski. Osoby zatrudnione same wynajmują sobie mieszkania.

B. M. (1) nie posiada żadnego majątku w Polsce ani w Norwegii. Wynajmuje mieszkanie o powierzchni około 100 m² za około 5000 NOK miesięcznie, ponosi także opłaty za energię elektryczną. A. J. posiada 13 – letni samochód marki L., z którego korzysta także dłużnik.

Spółka (...) posiada dwa samochody powyżej 20 lat użycia marki V (...). Spółka posiadała w 2014 roku zaległości podatkowe z tytułu podatku VAT. Do 9 kwietnia 2015 roku na podstawie ugody sądowej zapłaciła około 70.000 NOK z długu w wysokości około 100.000 NOK. Dłużnik otrzymuje wynagrodzenie za pracę w wysokości 8.000- 9.000 koron norweskich.

Podróże dłużnika dotyczą jego uczestnictwa w Triathlonie. W marcu 2015 roku dłużnik był z tego powodu w Emiratach Arabskich. Koszty udziału dłużnika w zawodach pokrywa organizacja organizująca Triatlon. Dłużnik stara się również pozyskiwać środki na ten cel od sponsorów. Przy ostatniej podróży sam pokrył koszty przelotu samolotem w kwocie około 2.500 NOK.

Powód J. K. (1) do chwili obecnej nie otrzymał od B. M. (1) zapłaty należności wraz z odsetkami wynikającej z wyroku Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 7 stycznia 2010 roku wydanego w sprawie sygn. akt GC 207/09. Na skutek prowadzonej egzekucji otrzymał tylko zasądzone tym wyrokiem koszty procesu. Powód nie posiada informacji odnośnie dysponowania przez B. M. (1) innym majątkiem w Polsce i w Norwegii, do którego mógłby skierować skutecznie egzekucję.

Nieruchomość darowana przez B. M. (1) pozwanemu J. M. (1) jest obecnie nieużytkowana i nikt tam nie mieszka.

W rozważaniach Sąd Okręgowy wskazał, że roszczenie pozwu oparte na podstawie art. 527 k.c. jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Nie budzi wątpliwości legitymacja czynna powoda, który posiada wierzytelność w stosunku do B. M. (1), wynikającą z tytułu wykonawczego w postaci prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 7 stycznia 2010 roku wydanego w sprawie o sygn. akt V GC 207/09, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

Bezspornym jest również fakt, że dłużnik B. M. (1) na mocy umowy zawartej w dniu 29 stycznia 2010 roku przed notariuszem Z. K. w Kancelarii Notarialnej w Ł. przy ul. (...) rep. A nr 293/2010 darował swojemu małoletniemu synowi J. M. (1) działki gruntu oznaczone nr 131/5 i 131/6 wraz z zabudowaniami położone w miejscowości R., gminie Z., a działająca w jego imieniu matka P. M. darowiznę przyjęła.

Zdaniem Sądu Okręgowego okoliczności niniejszej sprawy przemawiają za przyjęciem, iż zbycie przez B. M. (1) przedmiotowej nieruchomości synowi J. M. (1) (osobie trzeciej) skutkowało pokrzywdzeniem wierzyciela, jakim jest powód oraz że J. M. (1) na skutek tej czynności prawnej uzyskał korzyść majątkową. Nadto – zdaniem Sądu Okręgowego – między niewypłacalnością dłużnika a podjęciem przez niego przedmiotowej czynności prawnej zachodzi związek przyczynowy. Nieruchomość będąca przedmiotem umowy darowizny stanowiła bowiem jedyny istotny składnik majątku dłużnika, do którego mogłaby zostać skierowana egzekucja, a w związku z tym dłużnik stał się niewypłacalny lub przynajmniej stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem przedmiotowej czynności. Sąd Okręgowy podkreślił, że w toku prowadzonych na wnioski powoda postępowań egzekucyjnych, nie udało się uzyskać środków na zaspokojenie należności przysługujących powodowi, poza kosztami postępowania. Organy egzekucyjne nie ustaliły także żadnego majątku dłużnika, do którego powód mógłby skierować egzekucję.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, spełniona została również druga przesłanka, że działanie dłużnika cechowało się świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, iż B. M. (1) wiedział o istnieniu wierzytelności powoda. Ponadto dłużnik był w stanie przewidzieć skutki dokonanej czynności dla jego majątku, tzn. mógł przewidzieć, że usunięcie z majątku tak wartościowego składnika, jakim była nieruchomość położona w R. gm. Zduny może spowodować jego niewypłacalność, bądź pogłębić jego niewypłacalność w stosunku do wierzyciela J. K. (1). Dla uznania pokrzywdzenia

wierzyciela wystarczające jest, aby dłużnik w chwili dokonania czynności prawnej takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie, bowiem B. M. (1), jako osoba sprawna umyślowo i posiadająca doświadczenie życiowe, w dniu dokonywania przedmiotowej czynności prawnej miał wystarczające rozeznanie, by uświadomić sobie skutek majątkowy swojego działania. Sąd Okręgowy zwrócił przy tym uwagę na bliskość czasową pomiędzy wydaniem w dniu 7 stycznia 2010 roku przez Sąd Rejonowy w Skierniewicach wyroku w sprawie sygn. akt V GC 207/09 uwzględniającego powództwo powoda przeciwko B. M. (1) o zapłatę, z datą zawarcia przedmiotowej umowy tj. 29 stycznia 2010 roku. W ocenie Sądu Okręgowego dłużnik zdawał sobie sprawę, iż zawierając przedmiotową umowę darowizny pozbywa się jedynego składnika majątkowego, z którego wierzyciel mógłby skutecznie prowadzić egzekucję. Dłużnik jest osobą posiadającą doświadczenie zawodowe, ma rozeznanie w zakresie skutków czynności prawnych i potrafił ocenić konsekwencje swego działania w aspekcie posiadanego majątku tj. w postaci powiększenia pasywów i zmniejszenia aktywów.

W niniejszej sprawie zaskarżoną czynnością prawną jest darowizna, a zatem powód może skorzystać z domniemania z art. 529 k.c. Stosownie powołanego przepisu, jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał z pokrzywdzeniem wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny na skutek dokonania darowizny. To domniemanie nie zostało w sprawie wzruszone, wręcz przeciwnie świadomość dłużnika działania z pokrzywdzeniem wierzyciela została w sprawie wykazana.

W przedmiotowej sprawie możemy mówić o istnieniu stosunku bliskości pomiędzy dłużnikiem B. M. (1) a osobą trzecią tj. J. M. (1) w chwili dokonywania zaskarżonej czynności prawnej z uwagi na łączące ich pokrewieństwo. W związku z przyjęciem, że osobę trzecią łączył z dłużnikiem stosunek bliskości w chwili dokonania czynności prawnej krzywdzącej dla wierzycieli, nie jest wymagane dowodzenie przez wierzyciela, że pozwany wiedział lub mógł się dowiedzieć o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela (domniemanie wynikające z art. 527 § 3 k.c.). Jednakże w rozpoznawanej sprawie wobec zawarcia umowy darowizny zastosowanie znajdzie przepis art. 528 k.c. zgodnie którym, jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Korzyścią majątkową bezpłatną w rozumieniu art. 528 k.c. jest korzyść uzyskana w wyniku darowizny oraz w wyniku innego przysporzenia, jeżeli osoba, która dokonała przysporzenia nie otrzymała w zamian korzyści majątkowej stanowiącej jego ekwiwalent. Skoro więc pozwany J. M. (1) wskutek czynności prawnej dłużnika B. M. (1) otrzymał korzyść majątkową bezpłatnie, to wierzyciel może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną, chociażby pozwany nie wiedział i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mógł się dowiedzieć, że jego ojciec B. M. (1) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Dodatkowo wskazać należy, iż reprezentująca pozwanego w chwili zawarcia przedmiotowej umowy darowizny przedstawicielka ustawowa P. M. знаła sytuację materialną dłużnika i zdawała sobie sprawę z faktu istnienia niezapłaconych należności na rzecz powoda w związku z prowadzoną przez dłużnika działalnością gospodarczą.

Pozwany J. M. (1) nie zwolnił się od zadośćuczynienia roszczeniu zaspakajając powoda ani też nie wskazał mu wystarczającego do zaspokojenia mienia dłużnika stosownie do treści art. 533 k.c.

Sąd Okręgowy stwierdził, że brak było podstaw do przyjęcia, iż pozwany wskazał majątek dłużnika B. M. (1), co do którego można - z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością - przyjąć, że pozwoli na zaspokojenie wierzyciela.

Niewątpliwie powód posiadający tytuł wykonawczy, gdyby dłużnik posiadał w Norwegii mienie wystarczające do zaspokojenia wierzytelności, mógłby prowadzić postępowanie egzekucyjne przez właściwe organy w Norwegii ze składników majątku dłużnika tam się znajdujących. Zarówno Polskę, jak i Norwegię wiąże Konwencja o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych podpisana w L. w dniu 30 października 2007 roku (Dz.Urz.ULE.2009.147.1), który to akt prawny z dniem 1 stycznia 2010 roku w myśl art. 69 ust.4 i 5 Konwencji wszedł w życie między Unią Europejską a Norwegią i Danią (Dz.Urz. (...).2010.140.1). Zgodnie z art. 38 ust. 1 wskazanej Konwencji orzeczenia wydane w jednym państwie związanym wymienioną konwencją i w tym

państwie wykonalne będą wykonywane w innym państwie związanym Konwencją, jeżeli ich wykonalność zostanie w nim stwierdzona na wniosek uprawnionego.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało jednak, by istotnie dłużnik posiadał na terenie Norwegii majątek wystarczający na zaspokojenie wierzytelności powoda. Z dokonanych przez Sąd ustaleń faktycznych wynika, iż dłużnik B. M. (1) posiada 20% udziałów w spółce w S. A., gdzie obecnie pracuje i wynagrodzenie stanowi jego jedyne źródło dochodu. Dłużnik nie posiada żadnego majątku w Polsce ani w Norwegii. Mieszka w wynajętym mieszkaniu i korzysta z samochodu osobowego swojej partnerski. W toku postępowania nie został także ujawniony istotny majątek Spółki (...). Fakt braku majątku dłużnika, w tym dochodów i wierzytelności do których powód mógłby skierować egzekucję potwierdza także wynik postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez przedstawicielkę ustawową pozwanego P. M. o alimenty na rzecz m.in. pozwanego. W jego toku udało się do dnia 7 kwietnia 2016 roku wyegzekwować zaledwie kwotę 700 złotych. Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę na okoliczność, iż dłużnik posiada na utrzymaniu, poza dziećmi pochodzącymi ze związku z P. M., troje dzieci z nową partnerką. W ocenie Sądu Okręgowego, twierdzenia strony pozwanej, iż dłużnik posiada w Norwegii znaczne dochody z prowadzonej działalności gospodarczej i realny majątek nie mają potwierdzenia w rzeczywistości, zmierzają jedynie do uzyskania korzystnego rozstrzygnięcia.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy uznał żądanie pozwu za uzasadnione.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 98 k.p.c. Na podstawie przepisu § 19 w zw. z § 2 ust 3 i § 6 pkt 6 oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.) Sąd Okręgowy przyznał i nakazał wypłacić na rzecz adw. J. K. (2) kwotę 7.749 złotych brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej J. M. (1) z urzędu przed Sądem I i II instancji.

Na podstawie przepisu art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2010 roku, nr 90, poz.594 ze zm.), Sad pierwszej instancji nie obciążył pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi, przejmując je na rachunek Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w części tj. w zakresie pkt 1 i 2 wyroku, zarzucając mu błędne niezastosowanie art. 533 k.c., podczas gdy pozwany wskazał mienie dłużnika B. M. (1) w Norwegii wystarczające do zaspokojenia wierzyciela.

W następstwie powyższego zarzutu skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie punktu 2 zaskarżonego wyroku i nieobciążanie pozwanego kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c. a także o zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu, które nie zostały pokryte całości ani w części.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest niezasadna.

W pierwszej kolejności wypada zaznaczyć, że skarżący nie podniósł żadnego zarzutu naruszenia prawa procesowego. W myśl powszechnie akceptowanego w judykaturze i piśmiennictwie poglądu, w postępowaniu apelacyjnym Sąd drugiej instancji jest związany przywołanymi w apelacji zarzutami naruszenia prawa procesowego. Związanie to wyraża się w tym, że Sąd Apelacyjny nie bada i nie rozważa wszystkich możliwych naruszeń prawa procesowego popełnionych przez sąd pierwszej instancji (por. wyrok SN z 7 kwietnia 2011 w sprawie I UK 357/10, LEX nr 863946; wyrok z dnia 18 czerwca 2010 r. w sprawie V CSK 448/09, LEX nr 677914). Jak podkreślił Sąd Najwyższy w

uzasadnieniu postanowienia z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie V CSK 677/14 (LEX nr 1797980), w odniesieniu do kwestii procesowych w postępowaniu apelacyjnym znaczenie mają tylko takie uchybienia prawu procesowemu, które zostały podniesione w apelacji i nie są wyłączone spod kontroli na podstawie przepisu szczególnego. Sąd Apelacyjny może wziąć pod uwagę uchybienia procesowe popełnione przez sąd pierwszej instancji jedynie na zarzut podniesiony w apelacji. Bez ich podniesienia zarzutów tych nie może rozważać, chociażby w jego ocenie miały one wpływ na wynik sprawy.

Przedstawiona reguła odnosi się także do ewentualnych uchybień dotyczących norm prawa procesowego regulujących ocenę dowodów, w tym art. 233 § 1 k.p.c. W rozpatrywanej sprawie Sąd Okręgowy poddał wnikliwej ocenie zebrany materiał dowodowy i w przekonujący sposób wyjaśnił motywy, dla których odmówił wiary zeznaniom świadków B. B. i M. M. oraz przedstawicielki ustawowej małoletniego P. M. co do możliwości finansowych i majątku dłużnika. Skarżący nie powołał zarzutów i nie przedstawił żadnych jurydycznych argumentów, które mogłyby podważyć powyższą ocenę.

W świetle poprawnie ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, którą Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje i przyjmuje za własną, całkowicie chybiony pozostaje jedyny zarzut apelacji pozwanego dotyczący naruszenia przepisu art. 533 k.c. poprzez jego niezastosowanie.

Z ustaleń faktycznych poczynionych w toku postępowania wynika, że jedynym znanym majątkiem dłużnika B. M. (1) jest 20 % udziałów w spółce (...) o nieznannej wartości rynkowej oraz wynagrodzenie za pracę w wysokości 8.000 – 9.000 koron norweskich miesięcznie, czyli około 4.000 - 4.500 zł miesięcznie. O znikomej wartości składnika majątku w postaci udziałów w spółce pośrednio świadczą jej jedyne zidentyfikowane aktywa tj. dwa ponad dwudziestoletnie samochody marki V. (...) i pasywa tj. dług wobec norweskich organów skarbowych, który w 2015 r. wynosił około 30.000 koron norweskich. Dodatkowo nie sposób pominąć, że na terenie Norwegii toczy się przeciwko B. M. (1) egzekucja zaległych i bieżących należności alimentacyjnych na rzecz pozwanego i jego siostry w bieżącej kwocie po 3.000 zł miesięcznie. Wierzytelność ta korzysta zaś z ustawowego pierwszeństwa w zaspokojeniu (art. 1025 § 1 pkt 2 k.p.c.). Dłużnik ma także na utrzymaniu troje małoletnich dzieci ze związku z obecną partnerką.

Jak trafnie podkreślił Sąd pierwszej instancji, ciężar wykazania przesłanek skuteczności zwolnienia od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela zastrzeżonych w art. 533 k.c. spoczywał na pozwanym. Zwolnienie się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela przez wskazanie mienia dłużnika będzie skuteczne tylko wtedy, gdy mienie to jest wystarczające do zaspokojenia wierzyciela. Chodzi zatem o wskazanie takiego mienia dłużnika, co do którego można - z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością - przyjąć, że pozwoli na zaspokojenie wierzyciela. Nie chodzi więc o samą możliwość prowadzenia egzekucji z mienia dłużnika, której rezultat może okazać się w praktyce wątpliwy, lecz o uzyskanie przez wierzyciela realnego zaspokojenia z tego mienia (tak SN w wyroku z 16 marca 2006 r. w sprawie III CSK 8/2006, OSNC 2006/12/207; podobnie SA w Łodzi w wyroku z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie I ACa 1706/15, LEX nr 2069285). W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, w toku niniejszego postępowania pozwanemu nie udało się wykazać, że B. M. (1) dysponuje majątkiem, który w razie skierowania do niego egzekucji będzie gwarantował powodowi realne zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 7 stycznia 2010 r. w sprawie sygn. V GC 207/09. Warto podkreślić, że wierzytelność powoda łącznie z należnymi na datę orzekania przez Sąd Apelacyjny odsetkami ustawowymi zamyka się kwotą ponad 139.000 zł, zaś jedyny znany i przedstawiający wymierną wartość majątek dłużnika to wynagrodzenie za pracę w wysokości około 4.000 – 4.500 zł miesięcznie, z którego B. M. (1) pokrywa jednak koszty swojego utrzymania oraz koszty utrzymania trójki małoletnich dzieci z nową partnerką, a dodatkowo zobligowany jest do spełnienia wierzytelności alimentacyjnych stwierdzonych tytułem wykonawczym, korzystających z pierwszeństwa w zaspokojeniu przed wierzytelnością powoda. O braku rzeczywistej możliwości zaspokojenia powoda ze wskazanych wyżej znanych składników majątku dłużnika przekonuje nikła skuteczność prowadzonej na terenie Norwegii egzekucji świadczeń alimentacyjnych na rzecz pozwanego i jego siostry.

Bezspornie wartość wskazanego przez pozwanego mienia dłużnika, wolnego od innych obciążeń, jest znacząco niższa od wartości korzyści majątkowej uzyskanej przez skarżącego. Przedmiotem zaskarżonej skargi paulińskiej

czynności prawnej była zabudowana nieruchomości o powierzchni 4.600 m², której orientacyjną wartość na potrzeby umowy darowizny jej strony określiły na 30.000 zł. Wartość spełnionego świadczenia i wartość wskazanego mienia dłużnika ocenia się według chwili spełnienia świadczenia i wskazania mienia. Dla oceny wartości korzyści majątkowej uzyskanej przez osobę trzecią decydujący jest stan przedmiotu czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli z chwili jej dokonania i cena tego przedmiotu z chwili zaspokojenia wierzyciela albo wskazania mu mienia dłużnika wystarczającego do jego zaspokojenia (tak M. Sychowicz – Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania. Tom I –II pod red. G. Bieńka, LexisNexis 2011, teza 4 do art. 533 k.c.). Strona pozwana nie podjęła nawet próby wykazania, by aktualna wartość spornej nieruchomości była niższa niż wskazana w chwili zawarcia umowy darowizny.

W tym stanie rzeczy, nietrafne pozostają argumenty apelacji odwołujące się do możliwości prowadzenia egzekucji z mienia dłużnika na terenie Norwegii. Ponownie podkreślić należy, że sama hipotetyczna możliwość wszczęcia egzekucji przeciwko dłużnikowi nie czyni zadość przesłankom z art. 533 k.c., bowiem ujawnione w toku postępowania wolne od innych obciążeń mienie B. M. (1) nie wystarcza na zaspokojenie stwierdzonej tytułem wykonawczym wierzytelności powoda i przedstawia znacząco niższą wartość niż korzyść majątkowa uzyskana przez apelującego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Sąd Apelacyjny nie znalazł również podstaw dla uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 102 k.p.c., podniesionego na wypadek oddalenia apelacji. W orzecznictwie podkreśla się, że ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., ma charakter dyskrecjonalny i jest oparta na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy, w związku z czym w zasadzie nie podlega kontroli i może być podważona przez sąd w wyniku wniesionego środka zaskarżenia tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (tak SA w Łodzi w wyroku z dnia 26 czerwca 2015 r. w sprawie I ACa 37/15, LEX nr 1771332). W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, skarżący nie przedstawił tego rodzaju argumentów, koncentrując się wyłącznie na swojej sytuacji materialnej i argumentując, że koszty procesu realnie obciążą przedstawicielkę ustawową pozwanego, która nie ma środków na ich pokrycie.

Wbrew wywodom apelacji, sytuacja majątkowa i rodzinna pozwanego nie jest dostateczną przesłanką dla odstąpienia od obciążenia go kosztami procesu. Pozwany jest bowiem właścicielem zabudowanej nieruchomości o znacznej wartości. Bez wpływu na ocenę sytuacji majątkowej i rodzinnej skarżącego nie może pozostać i to, że mimo niewielkiej skuteczności egzekucji zaległych świadczeń alimentacyjnych od dłużnika B. M. (1), małoletni wielokrotnie odwiedzał ojca w Norwegii i przebywał tam przez okresy kilku tygodni, pozostając w tym czasie na jego wyłącznym utrzymaniu. Przeczy to tezie apelacji o ponoszeniu kosztów utrzymania małoletniego pozwanego wyłącznie przez jego matkę P. M.. Dodatkowo, w ślad za Sądem Okręgowym wypada zaznaczyć, że w chwili dokonywania kwestionowanej czynności prawnej, przedstawicielka ustawowa pozwanego P. M. знаła sytuację materialną dłużnika i wiedziała o istnieniu zadłużenia wobec powoda. Po stronie pozwanego nie zachodzą zatem tego rodzaju okoliczności, które przemawiałyby za przyjęciem, że w rozpatrywanej sprawie mamy do czynienia z wypadkiem szczególnie uzasadnionym, nakazującym odstąpienie od zasady rozstrzygania o kosztach procesu stosownie do wyniku sprawy.

Analogiczne okoliczności przesądzą także o braku podstaw dla zastosowania art. 102 k.p.c. przy orzekaniu o kosztach postępowania apelacyjnego. Strona przegrywająca proces przed Sądem pierwszej instancji, decydując się na wniesienie apelacji, musi liczyć się z możliwością jej oddalenia i koniecznością zwrotu przeciwnikowi kosztów poniesionych w postępowaniu apelacyjnym. W judykaturze przyjmuje się, że przekonanie strony o zasadności zajmowanego stanowiska, które może przemawiać za nieobciążaniem jej kosztami przegranego procesu przed Sądem pierwszej instancji, przestaje być aktualne w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2012 r. w sprawie III CZ 13/12, LEX nr 1164738, w postanowieniu z dnia 15 czerwca 2011 r. w sprawie V CZ 24/11, LEX nr 898277).

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. obciążył pozwanego jako stronę przegrywającą kosztami postępowania apelacyjnego poniesionymi przez powoda. Na koszty te złożyło się

wynagrodzenie pełnomocnika w osobie radcy prawnego w kwocie 5.400 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w związku z §10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w wersji obowiązującej do dnia 27 października 2016 r.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie § 2 , § 4 ust. 1, § 8 pkt 6 w związku z § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1714).